

KEMAL KILIÇDAROĞLU İLE RÖPORTAJ: ADALET YÜRÜYÜŞÜ VE TÜRKİYE'DE DEMOKRASİNİN GELECEĞİ

Temmuz 2017'de Türkiye'nin ana muhalefeti Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) 69 yaşındaki lideri Kemal Kılıçdaroğlu Ankara'dan İstanbul'a 450 kilometrelik Adalet Yürüyüşünü yüzbinlerce katılımcı ile birlikte tamamladı. TPQ'ya verdiği ilk röportajından yedi yıl sonra Kılıçdaroğlu ile tekrar bir araya geldik ve Adalet Yürüyüşü ile Türkiye gündemini konuştuk. Yürüyüş hakkında Kılıçdaroğlu bu hareketin CHP'nin evrimi ve Türkiye'nin siyasi tarihi için bir dönüm noktası olduğunu belirtti. Görüşlerinde hukukun üstünlüğünü tesis etmenin, olağanüstü hal uygulamasının sona erdirilmesinin ve demokratik parlamenter sistemin güçlendirilmesinin öneminden bahsetti. Kendisi ayrıca Türkiye demokrasisinin geleceğinin adaletin toplumun tüm gruplarına eşit bir şekilde uygulanmasına bağlı olduğuna vurgu yaptı.*

Kemal Kılıçdaroğlu**

TURKISH POLICY
QUARTERLY

Summer 2017

* Bu röportaj Dış Politikada Kadınlar Girişimi kurucusu ve Turkish Policy Quarterly'nin (TPQ) yayım danışmanlarından Yard. Prof. Dr. Zeynep Alemdar ile TPQ genel yayın yönetmeni Süreya Köprülü tarafından gerçekleştirilmiştir.

** Kemal Kılıçdaroğlu Türkiye'deki ana muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) lideridir.

Ankara'dan İstanbul'a 450 kilometrelik bir adalet yürüyüşünü yeni tamamladınız. Bu yürüyüş kararını vermenize neden olan ne idi? Biraz onlardan bahsedersiniz? Ve bu yürüyüşte neleri hedeflediniz?

Şimdi, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra Türkiye'de çok farklı bir atmosfer oluştu. Bütün siyasi partiler, parlamento içinde ve dışında, bütün sivil toplum kuruluşları demokrasiye sahip çıktılar. Ve olağanüstü bir atmosfer çıktı. Herkesin demokrasiye sahip çıktığı bir Türkiye, dolayısıyla bu bizim belki de Cumhuriyet tarihimizde bir ilkti, bu kadar büyük bir uzlaşmanın sağlanması. Darbeden beş gün sonra kanun hükmünde kararname getirildi, OHAL, olağanüstü hal için geldiler. Biz ona hayır dedik. Şunun için hayır dedik: Parlamentoda bütün partiler demokrasi konusunda uzlaşmış, hepsi darbe girişimine karşı, ne yapmak istiyorsanız getirin, buradan çıkaralım oybirliği ile. Hayır dediler, "Çok kısa bir süre bunu uygulayacağız." Fakat olmadı bir yılını doldurdu. Arkasından "Biz FETÖ ile mücadele edeceğiz, bunun için bu yetkiyi alıyoruz" dediler. Arkasından bir baktık olay FETÖ ile mücadelenin önüne geçti, bütün muhalif kesimlerle mücadeleye dönüştü. Arkasından milletvekilleri tutuklandı, üniversite hocaları atıldı. Bu konuda bakanları uyardık,

Başbakanı uyardım, yanlış yapıyorsunuz dedim. “Barış bildirisine imza atan öğretim görevlilerinin darbe ile ne ilgisi var? Bunların terör ile ne ilgisi var?” Pek çok şey saydık. Milletvekilleri tutuklandı, Meclis Başkanı’nı ziyaret ettim. Dedim ki

Yanlış yapıyorsunuz, Anayasa Mahkemesi’nin kararı var. Milletvekilleri yargılanabilir ama tutuklanamaz. Siz Anayasa Mahkemesi kararına uygun davranmak zorundasınız, meclisin başkanıısınız. Meclis Başkanı olduğunuz için de milletvekillerine sahip çıkmak zorundasınız.

Söz verdi bana, dedi ki ben anayasa hukukçularından görüş alacağım. Hastalandı, sonra bir baktık ki hiçbir görüş almamış, milletvekilleri hala hapiste. Son olarak da Enis Berberoğlu’nun tutuklanması da bardağı taşıran son damla oldu. İstanbul’a yürüyüş kararı almamızın temel nedeni bu oldu. Çünkü ülkede demokrasi ve adalet yoktu ve süratle hem demokrasiden hem de adaletten uzaklaşan oluştu Türkiye’de. Temel nedenlerden birisi şuydu: Adalet olmadığı içindi, çünkü yargı siyasetin emrine verildi. Yargı eğer siyasetin sopası olarak kullanılıyorsa, muhalefetin tasfiyesine yönelik bir operasyonun ana unsuru olarak kullanılıyorsa, demokrasi yok demektir. Ve dolayısıyla bu yürüyüşü başlattık.

Yürüyüşün sonunda Maltepe’de gerçekleşen büyük mitingde 10 maddelik bir çağrı yaptınız. Adalet Çağrısını biraz daha kısaltmanız gerekse ilk üç başlık olarak hangilerini sayardınız?

Yani yargı bağımsızlığı üzerinde zaten bu tartışma. Çünkü zaten güçler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı demokrasinin olmazsa olmazı. Bunların kesinlikle olması lazım. Medya özgürlüğünün kesinlikle olması lazım. Parlamenter demokratik sistem kesinlikle olması lazım.

Taleplerinizin gerçekleştirilmesini yakın bir zamanda mümkün görüyor musunuz?

Hayır. Neden hayır onu da ifade edeyim. Biz bu yürüyüşü yaptık ve yürüyüşü yaptıktan sonra da siyasal iktidar dönüp Bir yürüyüş oldu, galiba bir yerde bir sorunumuz var. Bir oturup kendi siyasi iç kritiğimizi, iç eleştirimizi yapalım diye düşündü mü? Hayır. Neden düşünmez? Şunun için: Çünkü Türkiye’yi yöneten aktör, demokrasi kültüründen gelen bir aktör/kişi değil. Dayatmacı kültürden, biat kültüründen gelen bir aktör. Dolayısıyla demokrasi kültüründen gelse bu yürüyüşü en azından kendi penceresinden sorgular, bir yerde bir eksiğimiz var, yani bu insanlar 450 kilometreyi boşuna yürümüyorlar, bir kusur var burada, bir yerde bir hata var diye sorgular. Ve bunun düzeltilmesi için çaba harcar. Bu İngiltere’de olsaydı, Amerika’da olsaydı, Japonya’da, Almanya’da, Fransa’da olsaydı yöneticiler kesinlikle kendilerine bir

çeki düzen verirlerdi. Bizim yaptığımız yürüyüş ise duvara karşı bir yürüyüş, bir duvara karşı. Ve dolayısıyla bizim hedefimiz duvarı yıkıp, duvarın ötesine geçmektir. Yürüyüş yaptık, onlar oturdular, yeniden düşünecekler mi? Hayır. Ama onların zihin dünyasında da ciddi bir sorun yarattığımızı da biliyorum.

Biraz da onu sormak istiyordum aslında. Yeterli düzeyde uluslararası ilgi gör- dü mü yürüyüş?

Yürüyüşün kararını bir öğleden sonra, saat 16.00'dan sonra topladığımız MYK'nın olağanüstü toplantısında aldık ve ben tek başıma yürümeye karar verdim. Ama İstanbul'a vardığımda düşündüğümün çok daha ötesinde adalete susamış bir toplum ile karşılaştım. Ve Ankara ile İstanbul arasında yürüdüğümüz 450 kilometrede yalnızca Ankara çıkışında ve İstanbul girişinde, toplam iki tane CHP'li belediye vardı Bunun dışında tamamında AKP'li belediyeler vardı. Dolayısıyla zor bir güzergâhtı. Ama güzergâhta gördüğümüz o ilgi beni de şaşırttı. Adalete susamış bir toplumun varlığını gördük büyük ölçüde. Uluslararası ilgi benim düşündüğümünden çok daha fazla oldu. Belki onlar başlangıçta bu yürüyüş gerçekleşmez, bir süre sonra biter diye düşündüler, ama yürüyüşün katılımcılar açısından giderek büyümesi, uluslararası medyanın da ilgisini çekti, sanıyorum binin üzerinde yazı, makale ve köşe yazısı yayımlandı. Şimdi onları derlemeye çalışıyoruz, toparlamaya çalışıyoruz. Uluslararası ilgiden, medyanın ilgisinden memnunum.

Bu yürüyüşle aslında bambaşka bir siyasi aktivizm gerçekleştirdiniz ve gele- neksel muhalefet taktiklerinin tamamen dışına çıktınız. Bu değişikliğe nasıl karar verdiniz?

Şimdi şöyle, siyaseten söyledikleriniz havada kalıyorsa ve siz söylemlerinizi geniş kitlelere duyuramıyorsanız, başka bir şey yapacaksınız. Şu anda Türkiye'de medyanın en az yüzde 90'ı iktidarın kontrolünde ve siz ne dersiniz deyin, geniş kitlelere sesinizi duyurma şansınız yok.

Miting yapmaya kalksanız, mitingde ne olur, iki saat miting yaparsınız ve ondan sonra biter. Televizyonlar bir dakika, en iyi ihtimalle iki dakika verir ve biter. Ama siz 25 gün yürüyorsanız ve 25 gün Türkiye'nin gündemini belirliyorsanız, bunun etkisi çok daha fazla olur. Toplumdaki yansımaları çok daha fazla olur. Ve siz dirençle, azimle, kararlılıkla yürümeye devam ediyorsanız bütün engellere rağmen devam ediyorsanız bu çok önemlidir. Bu açıdan ben bu yürüyüşün bizim siyasal tarihimizde bir dönüm noktası olduğuna inanıyorum. Toplumsal etkileri nedir ne değildir, onu kısa sürede belki görme şansımız yok ama belli bir zaman dilimi içerisinde belki bunun toplumsal etkilerinin de görülebileceğini düşünüyorum.

Peki, bu CHP'nin siyasi stratejisinde de yeni bir yönetime, yeni açılımlara da işaret ediyor mu?

Eder, şunun için: Şimdi OHAL uygulamalarıyla hükümet bütün stratejisini muhalefeti yok etme üzerine odakladı. Bütün stratejisini. Parlamentoda şimdi iç tüzük var, muhalefet az konuşsun diye şimdi iç tüzüğü değiştirmeye çalışıyorlar. Medya kendi kontrollerinde. Yargı kendi kontrollerinde. Sivil toplum örgütleri korkudan konuşmıyorlar. Üniversiteler zaten susturulmuş vaziyette. Sivil toplum örgütlerinin bir şey söylemeye kalksalar, ya terör ya da terörizmle bağlantı kurup yöneticileri şu veya bu şekilde cezalandırılıyorlar. Kriminalize ediliyorlar. Konuşacak kişiler sadece biziz. Dolayısıyla bu topluma önderlik yapacak, toplumun bastırılmış duygularını bir şekilde dile getirecek bir organa ihtiyaç var.

O da bu ülkeye demokrasiyi getiren, demokrasiyi savunan, herkes için demokrasi diyen ve bizim gibi düşünmeyen insanların da düşüncelerini de özgürce açıklayabildiği bir ortam isteyen biziz. Biz bunu dile getirdik, biz söyledik. Bu yürüyüşün bu açıdan toplumun pek çok kesimine en azından güven getirdiğini biliyoruz. Pek çok kişinin “Ben yalnız değilmişim, benim dışımda milyonlar var benim gibi düşünen” duygusunu perçinlediğini düşünüyorum. Böyle bir artışı oldu.

Ben bile Maltepe'ye dönerken E5'in üzerinden, düşünün ki uzun bir yol var, sizin de bildiğiniz gibi Okan Üniversitesi'nin oraya uzanan ve sonu belli olmayan bir yol var. Köprü'nün üzerine çıktık, köprüden Maltepe'ye doğru gideceğiz, köprü'nün üstüne çıktığımda gördüğüm manzara beni bile şaşırttı. O uzun yolun, üstelik tamamen kapatılmış, arkası görünmüyor. Böyle de bir güzelliği vardı.

Yürüyüşe katılan kadınlar hakkındaki yorumlarınızı paylaşır mısınız? CHP'nin ülkedeki kadınları güçlendirme hakkında belirli stratejileri mevcut mudur?

Bu yürüyüşte dikkatimi çeken temel noktalardan birisi miting alanında ve yürüyüşte çok sayıda kadının olmasıydı. Bir miting alanında ben bu kadar kadını ilk kez görüyorum. İlk kez. Eskiden mitinglerde ön sıralarda beş altı sıra kadınlar olurdu, arkada erkekler. Ama şimdi miting alanının her yerinde kadını görmek mümkün oldu. Bu olağan üstü güzel bir şey. Kadının da değişecek bir rejimin kendisine getireceği maliyeti çok iyi kavradığımı, gördüğünü aslında o alanda hissedebiliyoruz. Kadınlar siyasete daha fazla girmeli, ben bunu kabul ediyorum.

Avrupa'da cinsiyet kotası en yüksek olan parti biziz. Avrupa'da bazı ülkelerde yüzde 30 ama bizde yüzde 33 cinsiyet kotamız var, ayrıca yüzde 10 gençlik kotamız var. Bu da çok önemli bir şey, kadınların siyasete daha fazla ilgi göstermeleri, siyasette

daha fazla rol oynamalarını ben isterim. Örneğin Ankara, İstanbul ve İzmir’de bütün liste başlarına kontenjan olarak kadın koyduk biz. Ben bile ikinci sıradayım. Dolayısıyla kadınların siyasete girmeleri hem siyasetin düzeyi açısından hem de siyasetin derinliği açısından çok önemli.

Kürt vatandaşlar için lider bir figür olarak gösterilen Ahmet Türk de adalet yürüyüşüne destek verdi. Kürt siyasetçilerin de yürüyüşte yer alması CHP’nin Kürt siyasilerle işbirliği yapacağına bir işaret olarak gösterilebilir mi?

Toplumun her kesimiyle diyalog kurmak zorundayız zaten. Adalet sadece bizim için değil ki. Toplumun her kesimi için geçerli olan, evrensel bir kavramdır adalet. Kaldı ki sadece bir hukuk kavramı olmanın ötesinde aynı zamanda bütün inançların da ortak temelidir adalet. Yani inançların, hukukun, insan olmanın, birlikte yaşamının temel kavramıdır adalet. Ahmet Türk’ü yanımızda görmek elbette bizi mutlu etti. O da adalet istiyordu geldi, Atatürkçü Düşünce Derneği geldi, ülkücüler geldi, onlar da adalet istiyorlar. Birlikte yaşamamızın, farklı düşüncelere sahip olsak bile uygarca birlikte yaşamamızın temel koşulu adalet hepimizin inanması ve adalet için çalışmasından geçiyor.

Dolayısıyla bizim için, bizim Kürtlerle bir sorunumuz yok, tam tersine Kürtlerle birlikte olmak amacını taşıyoruz, onlar zaten bu ülkenin bir parçası. Ben nasıl bu ülkenin bir parçasıysam onlar da bu ülkenin bir parçası. Vatanseverlik benim tekelimde değil, bu ülkede yaşayan herkesi ben vatansever olarak kabul ederim.

Acaba yürüyüşten aklında kalan bir anekdotunuz var mı bizimle paylaşmak istediğiniz?

Ankara’ya yakın Gerede ilçesinde Gerede’nin tam çıkışına doğru 90-95 yaşlarında bir kadın bana doğru gelmek istedi. Polisler izin vermediler. “Ben burada sabahdan beri Kılıçdaroğlu’nu bekliyorum” dedi. Gerede bizim en düşük oy aldığımız ilçe. O kadın boynuma sarıldı ve “Ben seninle beraber yürümek istiyorum” dedi ve bir süre beraber yürüdük. Sonra bir gün genç bir çocuk geldi ve babası eski AKP milletvekili ama kendisi Cumhuriyet Halk Partili olduğunu ve bizim adalet yürüyüşümüzü desteklediğini ve onun için buraya geldiğini ifade etti. O da yine beni mutlu eden olaylardan birisi. Ve iki aylık çocuğunu alıp yürüyüşe katılanlar vardı. O iki aylık çocukla çektiğim fotoğrafı hiç unutmuyorum. Güzel bir fotoğrafı. İzzet Baysal’ın kardeşi, İzzet Baysal Üniversitesi’ni kuran ve oraya büyük kaynak ayıran kardeşi ve onun eşi, onlar da 90 yaşındaydı. Onlar da kısa bir süre için bizimle beraber yürüdüler. Bunlar benim unutmadığım olaylar.

Geçen yıl başarısız darbe girişiminden hemen sonra Türkiye'nin en büyük dört siyasi partisi farklılıklarını bir yana bırakarak darbeye karşı ortak bir duruş sergilediler. O zamandan bu yana ne değişti? Sizce Yenikapı ruhu hala hayatta mı?

Yenikapı ruhu ertesi gün bitti. Neden bitti onu söyleyeyim. Yenikapı'da benim dışımda konuşanlar hamaset yaptılar. Vatan, millet, Sakarya gibi bildiğimiz klasik siyasi politika söylemleri sundu. Ama ben Yenikapı'da farklı bir konuşma yaptım. Türkiye bir daha darbelerle karşılaşmasın diye nelerin yapılması gerektiğini 12 madde halinde sıraladım. Örneğin dedim ki "Camiye, kışlaya, adliyeye siyaset girmesin." Örneğin devlette liyakat sistemi olsun dedim, yargı bağımsızlığı olsun dedim, demokratik parlamenter sistem güçlensin dedim, kadın erkek eşitliği olsun dedim, hukukun üstünlüğü olsun dedim. Siyasi partiler yasası ve siyasi lider sultasının kalkması gerektiğini söyledim. Türkiye'nin darbe hukukundan arındırılması gerekir dedim. 12 madde halinde saydım bunları. Ben bunları saydım, konuşmayı bitirip yerime giderken Erdoğan kalktı geldi oradan yola kadar, beni kutladı, ben de gittim yerime oturdum. Peki, bunlardan hangisi gerçekleşti? Hiçbirisi. Tam tersi oldu, yargı kör topal biraz bağımsızdı, bağımsızlık tamamen gitti. Demokratik parlamenter sistem tamamen kalktı, otoriter bir rejime doğru Türkiye sürüklendi. Medya özgürlüğü tamamen bitti. Şimdi 150'ninin üzerinde gazeteci hapisteye.

Sarayda oturan kişi zaten kadın erkek eşitliğini kabul etmiyor. Böyle bir tablo var. Buna baktığımızda düşündüğümüz, yani orada söylediğim ve bunların olması gerekir dediğim ana ilkelerin hiçbirisi hayata geçmedi. Dolayısıyla hani Yenikapı ruhu diyorlar, Yenikapı'da neler söylendi fakat hangileri hayata geçirildi? Ancak ben o gün ne söylediysem bugün de aynı şeyleri söylüyorum. O gün ne söyledim de vazgeçtim? Ama o gün yara çok sıcaktı, bize ihtiyaçları vardı. Bugün yara çok soğudu niçin böyle söylüyorsun? diyorlar. Ben o gün de yargı bağımsızlığı dedim, bugün de yargı bağımsızlığı diyorum. Yani orada da demokratik parlamenter sistem dedim, şimdi de demokratik parlamenter sistem diyorum. Orada da ben medya özgürlüğünden söz ediyordum, gazeteler hapse atılamaz diyordum, şimdi de aynı şeyleri söylüyorum. Yine diyorum ki, devlet kinle, öfkeyle, intikam duygusuyla yönetilmez.

Devlet hukukun üstünlüğüne göre yönetilir, yargılamalar hukukun üstünlüğüne göre yapılır, oysa tam tersini yapıyorlar. Kinle, öfkeyle devleti yönetiyorlar. Herkesi düşman olarak görüyorlar.

Türkiye'deki eğitim sistemi konusunda yorumlarınızı paylaşır mısınız?

Bir ülkeyi geri bıraktırmak istiyorsanız yapacağınız tek şey var: Eğitim sistemi ile oynamak. Osmanlı'nın batışına baktığınız zaman temel nedeni eğitimidir. Eğitimsizliktir temel nedeni. Eğer bir ülkenin üniversiteleri bilgi üretmiyorsa o toplumun geleceğe güvenle bakma şansı yoktur. Üniversitelerin bilgi üretmesi lazım ki siz katma değer üretebilen bir Türkiye olabilesiniz. Bugün üniversiteler baskı altında, üniversiteler bilgi üretmiyor. Üniversiteler düşüncelerini ifade edemiyor. Üniversitelerin öğretim üyelerinin binden fazlası kapının önüne kondu. Üniversiteler ile ilişkisi kesildi. Bu demokrasi olduğu varsayılan bir ülkede asla kabul edilemez. Yani bir İngiltere'de, bir Fransa'da, bir Almanya'da, bir Japonya'da asla kabul edilemez. Ancak totaliter yönetimlerde ve darbecilerin egemen olduğu bir yerde olur ki ben bunu 1971 askeri darbesinde gördüm, 1982 askeri darbesinde gördüm, 1402'likler vardı.

Şimdi de kanun hükmünde kararnamelerle anayasa askıya alınmış durumda. Parlatmentonun yetkileri gasp edilmiş durumda. Anayasa mahkemesi bile tutuklu milletvekilleri ile ilgili karar vermektan korkuyor. Şu gerçeği gördüm: Askeri darbe dönemlerinde sıkıyönetim mahkemeleri vardı.

Sıkıyönetim mahkemelerinde dava dosyalarında deliller vardı ve ona göre karar verirlerdi, eğri veya yanlış. Balyoz-Ergenekon dönemlerinde ise sahte delillerle karar verildi, ama yine delil vardı. Sahteydi ama yine dosyada bir şey vardı. Fakat şimdi 20 Temmuz sonrası sivil darbe yaşadı Türkiye, dosyada delil olmasına bile gerek kalmadı. Dosyanın içi boş ve siz tutuklanmasına karar veriyorsunuz. En tipik örneği Sözcü'nün iki muhabiridir. Hâkim diyor ki "Dosyada yeterli delil yok, delillerin toplanması için tutukluluğuna devam edilecektir", bu aklın kabul edeceği bir şey değil.

Yani bizim adalet yürüyüşümüzün neden bu kadar ilgi gördüğünü, toplumda neden bu kadar ilgi yansıttığını gösteren en tipik örneklerden birisi budur. Üç günlük er, bakın üç günlük er, hala hapiste darbeci diye. Ki üç günlük er eline henüz silah dahi almış değildir. Siz bunu darbeci diye içeri alırsanız bu olmaz. Öte yandan FETÖ terör örgütüne her türlü desteği veren devletin bütün kurumlarını kozmik odası dâhil teslim edenler şu anda iktidardalar.

Turkish Policy Quarterly ile 2010 yılında yaptığımız röportajda partinin başına yeni geçmiştiniz ve CHP'nin yeni stratejilerinden bahsetmiştiniz. Siyasi ortamla bağlantılı olarak CHP'nin son yedi yılda nasıl değiştiğini düşünüyorsunuz?

CHP toplumun hemen hemen tüm kesimleriyle barışık hale geldi, tüm kesimleriyle. CHP'ye mesafeli duran bazı kesimler şimdi CHP'yi dinlemeye başladılar, sıkıştıkları zamanda CHP'yi yardıma çağırmaya başladılar. Bu bizim açımızdan çok önemli yani kendi sorunlarını dile getirme açısından bunu ifade ediyorum. Bizi yardıma çağırıyorlar, “Bizim sorunlarımızı dillendirin” diye. Bir üçüncü nokta, CHP toplumun dışlanmış kesimleriyle de çok sıcak ve samimi ilişkiler kurdu. Örneğin taşeron işçileri gibi, emekliler gibi, toplumun en yoksul kesimi olan orman işçileri ve köylüleri gibi, mevsimlik tarım işçileri gibi. O kesimlerle de diyalog kurmaya, o kesimlerin de sorunlarını bir şekilde dillendirmeye çalıştım.

Bu arada CHP'nin sadece eleştiren ama proje üretmeyen bir parti olma algısı vardı. Toplumda hep öyle söylenirdi, CHP hep eleştirir, hiçbir öneri getirmez diye. Türkiye'nin geleceği için Merkez Türkiye Projesi ile boşalan Anadolu'nun içi nasıl doldurulur, Anadolu nasıl zenginleştirilir, kişi başına gelir 2035'te nasıl 25 bin dolara çıkar diye bir çalışma yaptık Bunların bütün ayrıntılarını ve ekonomik veri tabanını da oluşturarak kamuoyu ile paylaştık. Ayrıca toplumun her kesimi için neleri düşündüğümüzü de ifade ettik.

Artık şu eleştiri bize gelmiyor: CHP Türkiye'nin geleceği için neleri düşündüğünü söylemiyor, sadece eleştiriyor. Tam tersine CHP'nin Türkiye'nin geleceği açısından en sağlıklı projeler üreten parti olduğunu artık bugün pek çok çevre artık kabul ediyor.

Peki, ileriye düşündüğünüzde Türkiye'nin geleceği konusunda umutluy musunuz?

Elbette. Asla umutsuzluğa kapılmadım, umutluyum. 2019'da beyefendiyi aşağıya indireceğiz. Bunda da en ufak bir tereddüdüm yok. Çünkü toplumun sağduyusuna güveniyorum. Bu tablo daha fazla ileriye gidemez. Çünkü Türkiye bu tabloyu daha fazla kaldıramaz. Demokrasi mücadelesi vermiş ve demokrasi konusunda ağır bedeller ödemiş bir Türkiye'nin baskıcı bir yönetime uzun süre evet diyeceğini düşünmüyorum ki bunun en büyük göstergesi anayasa referandumudur. Devletin bütün imkânları kullanıldı, paraları kullanıldı, bürokrasisi kullanıldı, medyası kullanıldı, televizyonları kullanıldı. Buna rağmen yüzde 50'yi bulamadılar. YSK çetesi yüzünden ancak evet dedi diyen de buna.